

**Sebr Penitãnseri Apostolik sē n yiisi n na wilg for intēgen yōodo la sugr
sakrema gombiis sē n ka tog n yiis**

« Wēnd Biigā sēn lebg neda, yaa wa b lebga būmb a ye ne ninsaala »¹ ; ne b goam la b tūma b puka ninsaal yalē sēn labs toto la a sēn pa tog ne modg-n-kē ye. Bāmb sēn ki la b vūgā, b tōoga yel-wēnd la kūum lika, n lebs ninsaal a zīigē a tudgrā poore. B paka sor n tees b Ba sēn tēedb bāmba fāa yīnga. B sudga Tiugūngu, a Vūsem-Sōngo n kut t'a lebg tēedbā fāa zaka, sēn yaa bāmb meng yīnga, t'a paam n pūt ne bāmba, bāgdba, dīm-biilem la man-kūr tōogo. Woto, a tūnegda bāmb belem la b tūmde dūnyā pūgē n wilig zamaan fāa sīda, la kogond-b ne b zīirā vēnem t'a sūd sūs-ba la tedg-b zānga.

Wakat kānga, ninsaalbā vūm zūndgame, bāng-paalā tara paasgo la pa wēnd a paasda ne ninsaal burkīndi la a vūnd ne a taabā yīng ye. Pūs n yaa po-tul a kēnda, n yīm Wēnde - Wēnd n pūs n lebga a beyā – n kut ti zīs fāa, a pa leb n tōe n deeg la a waoog ninsaal vūmā nao-tūudi wā, ti b pa gomd Tiugūng vūmā ye.

« Bāng-tūmādsā taor-kēnd sā n pa tūnug ne ninsaal vūm-waoogre, ninsaal-pūg yidgri, rē pa taor-kēnd ye, yaa yel-beedo n kō ninsaal la zamaanā »². Ba yaa koessā taasgo, yēsg pūgē bi kūrng koeese, sēn tōe n maana looga nugu, la pa tūud ne sūd baoobo, wūsg-m-meng n bao la sak n leok Wēnd la ninsaal taor ka ye. Sēn tōe n maana la sēn segd n maana zāagda ne taab n dabda, n kēes dabeem. Kibay wā yaa wa b wuk n teesa sūdā, dūll a wuk n teesa Wēnd la ninsaala ; a wuk n teesa a Zezi Kirsta, Wēnd-sēn-lebg neda, a wuk n tees Tiugūngu, bāmb sēn sūd be a pūgē n tāag rūndā.

¹ Concile Vatican II, GS n°22

² Benoit XVI, Lettre encyclique Spe Salvi n°22

Yaoole yuum piig-piigã sên tond taab n watẽ, bao-n-bãng ko-yũud n piuugi, n kut ti b pa le baood n bãng kibarã sãn yaa sũd bũ a yaa yeel-ti-sege. Kitame ti kibay-kiťbã rat n wẽn sũdã t'a zems bãmb raabã la bãmb wombã. Manesem kãnga yaa kũum bãag neng la rik-yã, la kato Tiugũng kambã sên vũ zamaana pugẽ ka põs ye. Ti tẽedbã sũka, kẽer mi kẽesa b mens bãng-paal baoob pugẽ - sên mi sũd yaa kug-lakdga – sên zems kẽer tũb-kurdem, t'a yõodã la a biisã yaool n zãr ne Tiugũng tagsgo. Woto fãa pa sõngd ti bõ-naand fãa paam koe-noogã ti tum-tũmdã paam pidsg ye. Yaa d sak n deeg ne yam-sulgri, ti Tiugũng taoor-dãmbã sũka, hal ba yingri, mansem a woto buud ka kongd ye.

Sãn kelgd vũn-vũna, mikdame ti yel wusg mi n pukame, sên kẽed ne neb vum bũ Tiugũngã vum ; woto wata ne wũdse sên tõe sãam ned yũur la vum zãnga (cf. kan 220). A Poll sõng gom ne Galat-dãmbã yel-kẽesã poorẽ wã yaa vẽneg fass ka : « Sã n yaa yãmba, m saam-biisi, ad-y b ratame ti y yũ burkĩmbi, gũus-y bala ti y burkĩndlema da wa lebg yĩngã maan a sên dat ye [...] Yãmb sã n yĩid taab marsã, la y wãbd taab wa baase, by gũus ty yaa y wãab n sunge » (Ga 5, 13-15).

Yel-kãngã pugẽ, reng-taoor-kaood-buud wẽng Tiugũngã zugu, n tik ka zems-taab sên mi be taoor-dãmbã sũka, bũ sên na na pa zãre, wũbd-ninga Tiugũngã kamb kẽer tũme. B tika rẽ ti yaa wa Tiugũngã vum la a manesem rẽ bala. Reng-taoor-kaood-buud kãnga yĩma Tiugũng sên sũd yaa soaba, a sên sõng neba n ket n sõngd-b rũndã. Woto la d yãt ti Tiugũng meng mi n toeema a nao-kẽndrã n na n tũ tẽms niyins a sên be wã, ti yaa wa rẽ n wilig t'a kẽnda turga.

Woto fãa kitame, ti Penitãnseri Apostolik tags ti yaa sõama t'a rik koεεga ne seb kãnga, n lebg n togs Tiugũng sên maan toto n taas a koeese, sên lebg bõ-sãams rũndã-rũndã zamaana taogseg pugẽ, naoor kẽere hal ba ne tẽmsã nõy pugẽ : yaa sakrema bãnde, ned pugẽ yell sên pa kẽer sakrema pugẽ, tũm-noor bãong-ludbu, koes taas sên tog yũ-a soaba la tũ sor ninga.

1. Sakrema makre.

Sēn pa kaoose, d Ba Sōngo a Farensoa tɔlgame n lebg n togs Sugr sakrema poorē, sakrema wā yōodo la a sēn ka tog ne piil n wilig ye : « Sugrā meng yaa bō-sōngo Tiugūng yam-sōngā sēn gād dum-dum wakat fāa ne sakrema wā makre. Ba zamaan paalgā sān pa wōmd a vōore, a yaool n yaa būmb sēn wat ne sakrema wā sōmblem la paasd sēn deegda sugrā burkīndlem ; yē tog bānga vēnega ti būmb ning sēn yi sakrema wā wakatā tog paa yē ne maan-koūdā Wēnd sēn tūnug a soab n sik b kūuna yē zugu. Sakrema wā makr yaa tlay, la ninsaal pa tar tōog a zugu bt a gōoga t’a yi a soolem ye. »³

Sēn wōm sugr sakrema wā pugē sēn ka tog n pukā soga ne Wēndnaam noore b sēn wiligi, t’a yēgrā yaa sakrema wā yallē, n kut t’a pa tar barsg Tiugūng noor pugē bt zamaana noor pugē ye. Kirista tūudma ne Tiungungā yēgre be sugr-sakrema kūun pugē : Wēnd Biiga lebga ned sē na yila n fāag tōnd la b tɔlame ti Tiugūng yi makre la sore sēn tog n dik n paam fāagre, la a pugē, b sēn tūus b rāmbā, n bool ba ti b yi b sōngen kamba.

Sē na wilg yel kānga, Tiugūng sing n zāmsame ti p̄er̄etr dāmbā, sakrema rāmba pugē, Kirista n tūnegd bāmba n kōt b barka la b yols ninsaalba : «Kirista sakdame ti tōnd diked b mēngā, d gomda b yōor yīnga, Kirista tak da tōnd n kologed bāmba la b lagem tōnd ne bāmba. Ya lagōng kanga n pidsed ekaristi wakato . woto me, ne “Mam kōta foo sugri” – ti ninsaal ba ye tōnd suk pa tōe kō yelwēnd sugr ye-ya Kirista “yīnga” ya Wēnd yīnga bala la b tōe n kō sugri⁴»

Sug-koat fāa sē n wat ne sulg-mēng p̄er̄etr nēngē na n togs a yelwēna kōta Kirista sē n lebg neda yel-solgr kaseto la ti Tiugūnga yalē la p̄er̄etr sēn tar Wēnd tōogo, ti ya be la Kirista sēn vōogā tūnugda n seged ninsaalba, n siised ba, n kōt

³ François Discours aux participants du XXX cours sur le for interne organisé par la Pénitencerie Apostolique (29 mars 2019)

⁴ Benoit XVI, Dialogue avec les prêtres (10 juin 2010).

b fāagre. Ya woto ti sakrema pūgē yellā pēretr gāda ba ti na tū ne yōore; a ya kis Wēnd sida- raag m ziim- la ti Kirista ne Tiugūnga fāagra ya ye la dūni fāa pūgē⁵.

Sakrema pūgē yellā b wilga lame la b kōe a nāo kēndre kan. 983-984 la 1388 §1 CIC la kan. 1456 CCEO, ne Tiugūng Katolik Katesism n. 1467, pūgē be d tōe karma me Tiugūng sēn yelle la sēn yiida Wēnd mēng sēn yalse sakrema poorē, sēn ya Kirista n kō b Tiugūngu- pēretr fāa sē n kelg yelwēna kōfesō wakato ya tilē neē ti a tal fāa a sūurē n ka tog n togsa abada, ka rē sibgr kāsēng n bē zugu.

Pēretr sē n kō kōfesō ka tar sore, sēn wa ya soab fāa, «n zāmb ned ninga sēn wa n kos sugrā, a goama bi a masem pūgē» (kan. 983 §1 CIC), woto me pēretr ka tar sore n dik a sē n wōma n wēg ned ning sēn wa n kosa sugra ye (Kan. 984 §1 CIC). Tiugūnga zāmseg le wilgame n paase ti sakrema pūgē yell kēeda ne «sug koata yelwēnd nins fāa la ne neba taab rēnd pēretr sēn bāng kōfesō wā wakato, ya yelwēnd kudga ti ka yelwēnd kudga⁶». Sakrema pūgē yell geta sug-koata sēn togs yelwēnd nins fāa, ba ti pēretr sā n ka kōe sugri : kōfesō wā pida me ti a ka pidi, sakrema pūgē yell togame n kel n gāde.

Pēretr kelga yelwēna, wa Wēnd mēnga⁷, ti a sēn ya ninsaalā, a ka mi būmb ning b sēn togsa kōfesō wā zīgē ye, bala a ka kelg wa ninsaal ye, ya Wēnd yūr yīnga. Sug-kōata tōe n wēname mēnga ti a ka mi būmb ning a sē n mi wa Wēnd sug-kōata. D sā n ges sakrema pūgē yell sē n ya soaba, a loe sug-kōata ba a sūur pūgē, ti a tar kisgu ne tēeg yamleogo kōfesō wā la a togame n yēes b fāa. Ba neb nins sē n ka Wēnd sug-kōatbā n wōm kōfesō wā gom biisi, bāmb fāa ka tar sore n togs b sē n wōma ye. «Ned ning sē n deega goama n lebg, tog n gāda sakrema pūgē yell ti ra yi ye; woto me ne neb nins fāa sē n wōm yelwēna» (kan. 983 §2 CIC).

⁵ Cf. Congregation pour la Doctrine de la Foi, Declaration Dominus Iesus sur l'unité et l'universalité salvifique de Jésus Christ et de l'Église (6 août 2000).

⁶ V. De Pqolis – D. Cito, Le sanzioni nella Chiesa. Commento al Codice di Diritto Canonico. Libro VI, Città del Vaticano, Urbaniana University Press, 2000, p. 345.

⁷ Thomas d'Aquin, Summa Theologiae, Suppl., 11, 1, ad 2.

Kisgã ka tek sê n kēed ne sakrema pugê yellã pãng kitame ti perêtr mêng ka tõe n tēeg sug-koatã n yelwēna, zīig a to ye, «sã n ka sug-koatã n kō sore a mēngē bi perêtrã n kosa⁸». Sug-koata mêng ka tõe n maan a sēn dat ne sakrema pugê yella ye, sid me sakrema poore, yē mēng ka tar tōogo n kō sug-kōata sore ti a tõe togs a sē n wum kōfesō wã wakat ye, modegra yita Wënd mêng nēngē.

Sakrema pugê yell kogelgo la kōfesō wã sōmblem ka sē n na sōng wēng määneg ye, abada; a yo b ya bumb sē n gūud ninsaal la dūni wã gilli ne wēng ning sēn dat n sām b yellã; b ya soe sēn sōnged ninsaal ti a tõe n bas a mēng Wënd nugē, ti b teka ne bāmb meng nonglem, ti a mao n tū nonglem kanga a viima pugē. Sã n mik ti yelwēna pugē, bi-betuum m bebe, sor ka kō ti b modeg sug-koatã ti a ti kōe mēng ye, ti bala ned ka tog n wēg a mēng ye. La wakat kãnga, tuubg sidã, la rik sared ti m kō ne paas beogã, ya tile sakrema pugē, ti b sã n paoge bi sakrema ka pid ye. Wa sug-koat sã n wa wilg perêtr ti ned n wēga, ya tile ne sug-kōatã ti a wilga a burkindi la a sari, la a sē n tõe n dik rabaar ninga n wilg bu-koodbã ti sari paam.

Polōtik be yam buud fãa sē n dat n wēg sakrema pugê yelle ya Tiugūngã wēgbo sēn ka sakde, ti bala Tiugūnga tara tōog Wënd mêng nēngē. A lebē ya Wënd tūudem gidegre la a wēgbo sēn ya pipi la soog m mēng buud fãa yēgre. Sakrema pugê yell wēgeb ya nong soab wēgeb ti bala nimbāaned ka le be n yiid yelwënd maand ye.

2. Pugê-yell sēn pa kēed sakrema pugê

For integen sē n kēed ne buud la tall m mēngã yē boondame ti “for integen sē n ka kēed ne sugr sakrema”, a solgame, la ka be sugr sakrema pug ye. Tiugūng tūnugda be n tõe sōng ne susa fãagre, ka sē na n kō yelwēna sugr ye, la kōta Wënd barka, n yolsed zunufu bi sibigre, la b get bumb ninf fãa sē n kēed ne susa sōmblem, woto ya sēn kēed ne ned kam fãa vum yelle.

⁸ Jean-Paul II, Discours aux membres de la Penitencerie Apostolique (12 mars 1994), n. 31.

Suga la vuma legelgo kēeda for intēgen sēn ka tūud ne sugr sakrema, ti kiris-ned fāa tōe n togs a sē n baod tuubgu la sōmblem, p̄er̄etr b̄i mas̄ēer bi kiris-ned a to nēngē.

P̄er̄etr maanada tuum kānga ti bala a paama tōoga Kirista nēngē; a sēn deeg Ogder sakrema p̄ugē, ti a tog n zā sūur a ye la lagem tar p̄ugē ne Tiugūng taor dāmbā, ti bala a tōe zāmsa nebā, a tōe kō- b la sōmblem la a legel ba. Kiris-neba taaba tōe maana rē ti bala b sē n deeg a Vuusem Sōngo, bāmb me lebga p̄er̄etr, bāngedba la rīm-dāmba.

Suga leglgo p̄ugē, kiris-ned pakda sūuri ne yamleooogo ned nīng a sē n kis sida; n dat ti b vēnega la b sōnga ti a kelg la a maan Wēnd daabo.

Yel kānga p̄ugē, togame ti sēn gomd būmb nīng yella pa p̄ugē neba yiiba ne taaba, ti bala ned fāa togame n paam a sūur p̄ugē yel kogelgo (kan. 220 CIC). Woto ya wēneg ne būmb nīng sēn maan sugr-sakrema p̄ugē sug-ba wā wumda a sūur yella ti bala a tūnuga Kirista.

Kiseg nīnga nōora sē n wilgā, ti ka tog ti b sok sugr sakrema kōata bi sug-baaba a sēn tagesde n yaog n bool ned ti a wa reeg Ogder sakrema, bi b kōe soab sor ti a teem sore, ya kaseto ti būmb nīng sē n togs sug-baaba wā ya yel kāsenga (cf. kan. 240 §2 CIC; 339 §2 CCEO). Woto me, Rom sebr Sanctorum Mater sēn yiis 2007, sēn kēed ne vēesgo ti b yaog n tōog n bool ned n naag nīnsōama wā s̄uka, gidga me ti sē n kōe sugr togs b sē n wum sugr sakrema p̄ugē bi a sēn wume b sōasg tuubeg la sōmblem boaba p̄ugē⁹.

Tōog m mēng kānga ya kaseto ti ned nīng sēn sōngda tuubg la sōmblem baoba sor zug, ti b togsda sūrē yella, a togame n woog b rāmbā, n sōng-ba ti b tees Kirista; woto a togame n ges a tuumdā Wēnd taore, b bao Wēnd pēgre, neba neer yīnga, Tiugūng neer yīnga, la dūni zāng fāagr yīnga.

⁹ Cf. Congrégation pour la cause des saints, *Sanctorum Mater, Instruction pour le déroulement des enquêtes diocésaines ou éparchiales regardant les causes des saints* (17 mai 2007), art. 101 §2.

3. Bǎong ludb la gugs-taaba koes taasg pugē

Yel-soondi sē bak toore ne yela b sēn wum sugr sakrema pugē bi sēn wum kēeng ti ka beene t’b ka tog gom ti ned wum, bi neb kēere sēn tumd tuumd sēn bak toor n yaolē be tuum-nōor kēere sēn be zāmaana pvugē bi Tiugūnga pugē ti tuumda tara yell soondi.

Yeel soondi bāmd tog n keel pa boto “sā n ka waa Tiugūng katolik katesism sebrā sēn wiligi a sak 2491 zīgē, - ti sā mik ti kel n sīnd n ka pvk (togs) yel-solgra (secret) tōe sāama sēn togsa yelā, bi sām sēn deega yelā, bi neda to. Sidā togsgo n segda.

Yel solgr sēn bak toore sēn ya yel-soondi sēn kēed ne Pap tuumd, sēn yaa tilē ti bala b taara tōkWēneb sēn (kāabe) pulemē n deega Piēr song zīgā n tumdē. Sā yaa sid ti pulm (bi kāab) ti f na n tōoga f nōora tog n maana la Wēnd yīnga, (*Coram Deo*) pulung kāng sēn ti sok ne b sēn deega Piēr sōng zīgā sēn tog n bao, yaa Tiugūng neere, la ninsaalba siis fāagre. Yaa Pap sēn yaa Tiugūnga laoga la tēeba zan-da lugra, siisa fāagr yīnga n tar tōog la sore n mag n gese yel-sōondi b sēn ka gidg ti b wiligi¹⁰.

Sā n ya ne bao laogenga a sagsa buud tor toore la viima buud tor toore, Tiugūng yam vēnema wiligda wakat fāa b sēn tog n tik bumb ninga la sor ninga b sēn tog n tū ti Soaala wilig a Luk song koe-nōogē wā: “Yāmb sēn dat ti ned maan yāmb būmb ningā, maan-y boto ne y taaba” (Lk 6,31). Woto, sēn kota ti b togsa sida, bi b sīnd da togsa sā ka tog n bānga, b sēn tog n luis taore, yaa taab nonglema la tēeg n bao f taaba neere la b koglgō, ned fāa vim waogre la sēn wat ne neba fāa neere.

Sida togseg sēn tik bumb ninga n yiida yaa taab nōnglem nōor zugu, wa Soala sē zāmes, ti d saaglg taabā. Rē tog n lui taore bumb fāa pugē, zīg la wakat buud fāa wa sē zemse la sēn segda: “F to sā n beege, babs-a, la yēnda, a ye, taoore, wilg-a a kongre. A sān kelg foom, f manega a yelle. A sān ka reege, bi f bao nin-yend bi neb a yiibu n paase ti yella kvvb paam neb a yiib bi neb a tāab kaseto. A sā n zāgs b kelgre bi f togs Tiugūngu. A sā n zāgs Tiugūng kelgre, bi f ges-a marsā wa bu-zēnd la fadg rēesda” (Mt 18, 15-17)

Wakat kanga sēn yaa zāma kibay taasg wakata, ti kibai wā taasg pugē buko mi n tikda neba viima , togame ti b lebg n zāms ti gomd tara tōog n sōg n manege, la bang me a sēn tar tōog n tōe n sāame. D tog n maana gūusgu ti sugr sakrema

¹⁰ Cf. Concile Œcuménique Vatican II, Constitution dogmatiaue sur l’Eglise *Lumen gentium* (21 novembre 1964), n. 18.

makr kel n paam kogelgo ti ned ba ye ra tol n kusa ye, ti tʉʉmd sēn kēed ne Tiugūngā kel n paam gūudem, ti d nēnga tees sida la nīnsaal na yi neere.

D kosa a Vuusem sōngo Tiugūng fāa yīnga ti b kōa sida baob nōnglem viiga, zīig la wakat buud fāa, la tōog n zā a (boto) mumdi moon koe-noogā bōn-nānsa fāa, n mōdg ti b ra tol n vēneg b sēn wum sugr sakrema pʉgē ba na tū ne magtyr kuum (ziim daagr), n maan gūusgu la b tal yam vēnem n da tal b sēn wum koesa ti yaa neba viim zugu, zamaana zugu, bi Tigūnga zugu n sām nīnsaal yalēnwā la Sida mēng sēn yaa Krista Tigūng zu-raogo.

Koglg sōma b sēn wum sakrema pʉgē, la b zā sīndug pʉgē suur koes b sēn wum ti ka sakrema pʉgē, bi yela taaba b sēn wum siisa zāab pʉgē, sēn pʉkd Tiugūng neerem b sēn dik n gūnug a Pēer la Mariam sōngo.

Ne Pēer Tiugūng kel n zāanda Soaala sēn gūnug b arzan rignōora kuilem bila; wala Mariam Sōnga, Tiugūng “B ma ra bīngda yela fāa a sūurē”, m mīi ta vēnegda nīnsaal buud fāa a sūur koegā ne Wēnd sʉka b sēn tog n koglgē, n gū la b zān nēere.

Sigr kiug rasm 21yʉʉmd 2019, sakame la b kō sore ti b tōe yiisa seb kanga.